

bitka koji u zadanom prostoru i vremenu uvijek može stajati u jednom odnosu prema »Drugom« i »drugačijem«. Prema Lévinasovu sudu, upravo u toj »odnošajnosti« prema »Drugom« isključuje se svaka neutralnost i anonimnost Heideggerova »es gibt«.

Ako je već Husserl svojedobno govorio o jednoj »odgovornosti za istinu«, a Heidegger o »pitanju smisla bitaka«, onda se s pravom može kazati da Levinasov etički nacrt u središte svojih razmatranja postavlja »načelo odgovornosti« za Drugoga. Prema Lévinasu, »načelo odgovornosti« za »Drugoga« pripada samoj čovjekovoj biti. To drugim riječima znači da samo na temelju »načela odgovornosti«, čovjek može rasti, razvijati se i konačno pronaći smisleni priključak na »Drugoga«. Po Lévinasovu »načelu odgovornosti«, čovjek ne postaje odgovoran samo za sebe, nego naprotiv on preuzima brigu za Drugoga, koji ga upravo svojim »licem« i »blizinom« može obradovati i usrećiti.

U razmatranju Lévinasova sučeljanja s Heideggerom autor disertacije B. Klun zaključuje: »Lévinasova etika je – paradoksalno – jedna autonomna etika. [...] Ali s druge strane ova je autonomija od uvijek heteronomna – kao pasivnost koja mi ne dopušta da dobro pripišem samom sebi.« (str. 348). Očito da prosuđivanje i vrednovanje moje »etičnosti« ne pripada »meni« i »mojoj« subjektivnosti, nego je ono u prvom redu povjereno »Drugom«, mojem »sugovorniku« i »bližnjem«.

Budući da sam i sam barem djelomično upoznat s Lévinasovom filozofijom, mogu kazati da me je ova disertacija B. Kluna ugodno obradovala, ne samo u pogledu kompetentnosti pristupa i uvažavanja relevantne literature, nego i u pogledu Klunove vlastite kritičke prosudbe i načina rješavanja pojedinih problemskih pitanja koja su došla do izražaja u plodnoj disku-

siji između Lévinasa i Heideggera. Upravo zbog toga mogu ovu vrijednu disertaciju B. Kluna preporučiti ne samo filozofima i teolozima, nego i svima onima kojima je stalo do »etičnosti« i uvažavanja »Drugog« kao »bližnjeg«. Prema mojem sudu, ova disertacija u najmanju ruku ispunjava dva temeljna uvjeta: s jedne strane ona postaje dobra podloga za plodan dijalog između filozofije, teologije i filozofije kulture, i s druge strane ona postaje dobra podloga za sve one koji se sistematski žele baviti Lévinasovom filozofijom.

Josip Oslić

Stjepan SIROVEC, *Hrvati i Germanicum*. U povodu 450. obljetnice papinskog zavoda Germanicum et Hungaricum u Rimu: 1552.-2002., Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove – Zagreb, Zagreb 2004., 230 stranica.

Djelo su na samom početku 2004. godine objavili Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove u Zagrebu i Hrvatski povijesni institut u Beču i uvrstili u svoj niz Biblioteka: Vrela i prinosi za povijest Družbe Isusove u hrvatskom narodu kao Knjigu 6. u uredništvu prof. dr. Vladimira Horvata. Knjigu su recenzirali dr. Josip Ćurić – umirovljeni redoviti profesor filozofije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i izvanredni profesor filozofije na istom fakultetu – dr. Josip Oslić. Tekst i slike na hrvatskom jeziku obuhvaćaju str. 1-160, a na njemačkom str. 161-226.

Knjiga uz tekst sadrži pravo bogatstvo: prvo je tu preklopni ilustrirani oviatak knjige u tvrdom uvezu – gdje se s prve unutarnje stranice nalazi kratak autorov ži-

votopis a na zadnjoj unutarnjoj preklapnoj stranici dijelom se navodi recenzija J. Čurića. Na početku djela navodi se sadržaj na hrvatskom i njemačkom jeziku. Zatim slijedi popis važnih kratica u kasnijem tekstu. Autor svoje djelo započinje predgovorom u kojem citira odlomak iz recenzije dra Oslića (str. 9-11). Zatim slijedi tekst na hrvatskom pa njemačkom jeziku. Popis uprabljene literature obuhvaća 77 naslova, od kojih su 62 knjige. Knjiga je bogato ilustrirana slikama i fotografijama: kazalo navodi 44 fotografije i slike u crno bijeloj tehnici i isto toliki broj u boji. Fotografije i slike odnose se na gradove Rim i Zagreb, zavode Germanicum i Sv. Jeronim u Rimu te život i rad autora dr. Stjepana Sirovca, koji je i sam od 1969. do 1980. bio student Germanicum i Gregoriane. Završni tekst u knjizi tvori biografske podatke autora. Autor na samom koncu knjige donosi kopiju zanimljive ilustracije: povijesno stablo života poznatijih Germaničara.

Samo nabrojeno mnoštvo pristupa ukazuje na velik rad, svestrani pristup i veliki uloženi napor. No glavni naglasak stoji dakako u obrađenom sadržaju. Tako autor svoje istraživanje započinje I. dijelom koji naslovljuje: Povijest Germanicum. Tu u povijesnom pregledu navodi studente (bogoslave) od početka u 16. stoljeću pa sve do naših dana. Začuđuje iscrpnost i mnoštvo imena. Neki su krajevi i imena važni za crkveni i narodni život. Makar ovaj dio sadrži obradu više od 300 imena ipak autor to prikazuje sažeto, čitko i zanimljivo (17-59 str.). Osnivač Germanicum i Gregoriane je sv. Ignacije Lojolski, koji je deset godina ranije utemeljio Družbu Isusovu. Stoga autor objavljuje Popis svih generalnih predstojnika Družbe, koji se skraćeno zovu generalima ili vrhovnim poglavarima (61-62 str.), kao i Popis svih rektora i predsjednika Germanicum-Hungaricum (str. 65).

Posebno poglavlje i jedinstveno za zaved Germanicum u I. dijelu tvori autorov prikaz zagrebačkih Germaničara na glasu svetosti: sveti Marko Križevčanin (str. 69-71), blaženi Alojzije Viktor Stepinac (str. 71-78), sluga Božji – sarajevski nadbiskup dr. Josip Stadler (str. 78-80) i sluga Božji – zagrebački pomoćni biskup dr. Josip Lang (str. 80-83). U posebnom poglavlju Sirovec je obradio i četiri znamenita Germaničara iz 20. stoljeća (str. 85-96): dubrovačkog biskupa mučenika, dr. Josipa Carevića, pomoćnog zagrebačkog biskupa dr. Franju Salis-Seewisa, kardinala dr. Franju Šepera i zagrebačkog pomoćnog biskupa dr. Đuru Kokša.

Autor u II. dijelu donosi: Prilog 1, 2 i 3 o sudionicima prvog međunarodnog susreta Germaničara u Zagrebu, Mariji Bistrici i Varaždinu ljeti 2003. godine, program sudionika, program susreta, izvješće iz Glasa Koncila, kao i prilog o ranijem jubilarnom susretu u Germanicum u Rimu u jesen 2002. godine. Papin govor Germaničarima iste jubilarne 2002. godine i konačno Propovijed kardinala Josipa Bozanića, zagrebačkog nadbiskupa, prigodom svečane sv. mise Germaničara u zagrebačkoj katedrali 7. 7. 2003. Sljedeći prilog sadrži Popis literature, od strogo znanstvenih povijesnih djela do popularnih izdanja o ustanovama i osobama, o kojima se u knjizi govori. Popis osobnih imena obuhvaća impozantan broj od 700 prezimena i imena, među kojima ima 330 Germaničara (str. 125-134).

Treći dio knjige na njemačkom jeziku posebno je obogaćenje jer svim studentima i poglavarima uglavnom iz njemačkog jezičnog podneblja i okruženja prenosi gotovo sav važan sadržaj s hrvatskog teksta, a da nije prijevod. Ovim dijelom knjiga postaje pristupačna čitateljima izvan Republike Hrvatske i područja hrvatskog jezika. Autor ovdje također na

njemačkom donosi neznatno kraći Popis literature (str. 217-220).

Djelo predstavlja jedinstveni i nepoznati svijet manje ili više poznatih hrvatskih Germaničara i njihovog udjela u životu srednjoeuropskog (i rimskog) crkvenog i društvenog života. Tako ova povijesna monografija nudi dobro polazište za daljnje i detaljnije istraživanje zaslužnih crkvenih i javnih djelatnika i uglednika koji su, stekavši u Rimu svoju filozofsko-teološku izobrazbu, u mnogočemu zadužili Crkvu i Domovinu.

Na kraju je dobro spomenuti da je ovim Sirovčevim djelom i Hrvatska dobila svoju monografiju o Germanicumu i hrvatskim Germaničarima, kao što već postoje slične monografije na njemačkom i latinskom jeziku.

Nikola Hohnjec

Josip ŠALKOVIĆ, *Le relazioni tra i ministri della piena cura d' anime nel ministero parrocchiale secondo il CIC-1983 e nel diritto particolare dell' arcidiocesi di Zagabria*, *Theses ad Doctoratum in Iure Canonico, Pontificia Università Lateranense, Rim 2002.*, 267 str.

U izdanju Papinskog lateranskog sveučilišta u Rimu objavljen je doktorski rad Josipa Šalkovića, prezbitera zagrebačke nadbiskupije, koji je obranio na Fakultetu kanonskoga prava 18. prosinca 2001. godine. Tu disertaciju pod gornjim naslovom izradio je pod vodstvom profesora kanonskoga prava Andrésa Gutiérreza Dominga Javera. Nakon predstavljanja i obrane ispitno povjerenstvo je ocijenilo da njegov rad zaslužuje najvišu ocjenu i preporučilo Au-

toru da cjelovito objavi spomenutu disertaciju što je on i učinio.

Crkvena služba jest svaka zadaća koja je za stalno uspostavljena bilo božanskom bilo crkvenom uredbom a vrši se u duhovne svrhe: ostvarenju Božjega kraljevstva, spasenju duša. Postoje službe koje su povezane s cjelokupnom brigom za duše koje se mogu valjano povjeriti samo onima koji imaju svećenički red (npr. slavljenje Euharistije, pokore, bolesničkog pomazanja, ...). Naime, u tim slučajevima pastoralna služba pridržana je samo prezbiteru i to je najviši izraz njegove svećeničke službe.

Josip Šalković raspravlja u disertaciji – na temelju *Zakonika kanonskoga prava* iz 1983. godine i na temelju partikularnog prava Zagrebačke nadbiskupije kojoj i pripada – o odnosima između službenika koji imaju cjelovitu brigu za duše i to u župnoj službi.

Autor ističe u *Predgovoru* (str. 9-10) da ga je na izbor teme potaknuo članak pod naslovom *Župnik-kapelan* nadbiskupa kard. Franje Kuharića – koji je bio objavljen 1971. godine u *Službenom vjesniku zagrebačke nadbiskupije* – u kojem ističe neka temeljna načela (svećeničko bratstvo, isto dostojanstvo, daju primjer suradnje u zajedničkoj odgovornosti, služe istoj zajednici, ...) na kojima se može graditi zdravi, ispravan odnos između župnika i župnog vikara u župnoj službi.

U prvom poglavlju (str. 15-46) Šalković, na temelju bogate i svjetski priznate literature, analitičkom metodom obrazlaže temeljne pojmove disertacije: narav, temelj i stupanj odnosa između župnika i župnog vikara koji imaju cjelovitu brigu za duše kako ih određuju opći i partikularni (samo odredbe zagrebačke nadbiskupije) kanonsko-pravni propisi; zatim opisuje objekt, bitne pretpostavke, područje i naznačuje granice predmeta svoga istraživanja. Sve je to sa svrhom da spomenuti služitelji vrše-